

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

УДК 336.226 : 338.43

П.М. Боровик,
к.е.н., доцент;
С.М. Колотуха,
к.е.н., доцент;
О.С. Тригубенко,
к.е.н., ст. викладач,

Уманський національний університет садівництва

**УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ЕКСПОРТУ ТВАРИННИЦЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ**

У статті проаналізовано сучасний стан тваринницької галузі України та проведено оцінку експортного потенціалу вітчизняного тваринництва. Авторами запропоновано напрями вдосконалення механізмів державного регулювання експортно-імпорتنних операцій з тваринницькою продукцією, зокрема – підвищення митних тарифів та посилення нетарифних бар'єрів на імпорт до України тваринницької продукції.

Ключові слова: продукція галузі тваринництва, експортно-імпорتنні операції, тарифне й нетарифне регулювання зовнішньоекономічних операцій.

Аграрна галузь, без сумніву, є стратегічним сектором вітчизняної економіки, оскільки її стан і рівень розвитку суттєво впливає на продовольчу безпеку держави та, крім того, агросфера забезпечує сировиною низку інших галузей (включаючи харчову, текстильну та переробну промисловість). Крім того, сільське господарство України повинно мати високий експортний потенціал, оскільки внаслідок динамічного зростання цін на світових ринках в Україні впродовж останніх років спостерігався активний розвиток великих сільськогосподарських підприємств (які часто є підрозділами, як вітчизняних так і зарубіжних фінансово-промислових груп), що призвело до значного утиску на ринку агропродукції її дрібніших виробників.

При цьому варто зазначити, що у структурі валової продукції вітчизняних сільськогосподарських товаровиробників вагомою є частка тваринницької продукції, оскільки внаслідок сприятливих природно-кліматичних умов Україна має значний потенціал для розвитку тваринницької галузі.

Разом з цим, реалії сьогодення вимагають розвитку як аграрного виробництва загалом, так і тваринницької галузі на інтенсивній основі, адже лише інтенсифікація сільськогосподарського виробництва дозволить забезпечити належний рівень продовольчої безпеки України, повноцінне і раціональне харчування пересічних громадян, а також з часом завоювати світові ринки як сільськогосподарської так і тваринницької продукції.

Варто зазначити, що розвиток тваринницької галузі має принципове значення для держави, оскільки забезпечення ефективного розвитку тваринництва, зростання рівня конкурентоспроможності продукції цього складника агросфери в умовах світової продовольчої кризи не лише забезпечить успішне завоювання зазначеною вітчизняною продукцією світових продовольчих ринків, але й значною мірою дозволить розв'язати проблему продовольчого забезпечення (в частині молока, м'яса та інших продуктів харчування тваринницького походження) на світовому рівні. Тому важливу роль у розвитку як вітчизняного сільського господарства, так і його тваринницької підгалузі повинна відігравати держава, яка має здійснювати системні реформи, створюючи при цьому належні умови для їх розвитку.

Водночас в Україні на рівні держави не налагоджена системна робота щодо забезпечення продовольчої безпеки, що породжує невизначеність у пріоритетах розвитку сільського господарства, непослідовність у зовнішньоекономічній політиці держави щодо просування на зовнішні ринки сільгосппродукції та продуктів її переробки. Першопричиною такого становища є те, що сільське господарство, незважаючи на його значення в системі життєзабезпечення країни, розглядається державою та високопосадовцями як другорядна галузь (у питаннях державного фінансування, розв'язання соціальних проблем, технологічного розвитку).

Враховуючи гостру актуальність зазначеної проблематики, зрозумілим є те, що вона є

предметом наукових розвідок багатьох вітчизняних учених. Зокрема, проблеми державної підтримки та розвитку як сільського господарства, так і тваринницької галузі в Україні досліджувались у наукових працях В.Я. Амбросова, М.Я. Дем'яненка, М.В. Зубця, П.М. Макаренка, М.Й. Маліка, В.Я. Месель-Веселяка, С.В. Мочерного, О.О. Непочатенко, О.М. Онищенко, П.Т. Саблука, О.М. Шпичака та інших відомих учених.

Результати досліджень, як перелічених, так і багатьох інших науковців, засвідчили наявність суттєвих проблем у розвитку сільського господарства і тваринництва в Україні, які проявляються, насамперед, у неналежному рівні державної підтримки та відсутності достатніх економічних стимулів для розвитку окремих підгалузей тваринницького підкомплексу агросфери [2; 3; 4; 5; 6; 8; 9; 11; 17]. Разом з цим, незважаючи на численні публікації, присвячені питанням державного регулювання, а також розвитку вітчизняного сільського господарства й тваринництва, з одного боку, нині зі вступом України до СОТ зазначені проблеми найбільше загострились, а з другого – у вітчизняних наукових працях з цієї тематики практично не досліджувались експортні можливості аграрної галузі економіки України і вітчизняного тваринництва.

Зважаючи на викладене, проблема оцінки сучасного стану розвитку тваринницької галузі аграрного сектору економіки України та експортних можливостей зазначеного складника агросфери нині є гостроактуальною як для держави, так і для сільськогосподарських товаровиробників, а тому потребує подальших наукових напрацювань.

Завданням статті є оцінка експортного потенціалу вітчизняної тваринницької галузі й окреслення напрямів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності стосовно експорту з України та імпорту в нашу країну тваринницької продукції.

З метою виконання поставлених завдань використано економіко-статистичні методи досліджень, зокрема, монографічний метод, метод економічного аналізу, табличний й графічний методи.

Наразі вітчизняна сільськогосподарська галузь порівняно слабо інтегрована в міжнародний ринок сільськогосподарської продукції. Водночас, з огляду на природно-кліматичні умови та геополітичні орієнтири розвитку України, зумовлені інтеграцією України до СОТ та зони поглибленої вільної торгівлі з ЄС, розвиток міжнародної торгівлі вітчизняною сільськогосподарською (серед іншого і тваринницькою) продукцією має істотне значення для подальшого розвитку вітчизняної економіки. Маючи суттєві передумови для розвитку аграрної сфери економіки, Україна наразі є та в майбутньому продовжуватиме бути вагомим експортером харчів і іншої сільськогосподарської продукції як в межах СНД, так і на світовому ринку сільгосппродукції.

Одночасно, у вітчизняній аграрній сфері простежується тенденція щодо розвитку прибутковішої підгалузі – рослинництва, зокрема – вирощування сільськогосподарських культур з порівняно високим експортним потенціалом (зернових, соняшнику, сої тощо), що призводить до скорочення земель під кормовими культурами, часто ліквідації не таких прибуткових, або навіть збиткових тваринницьких підрозділів, зменшення чисельності зайнятих у сільськогосподарському виробництві, порушенні сівозмін, деградації сільгоспугідь. Наслідком зазначених явищ є суттєве скорочення обсягів виробництва організованими агроформуваннями тваринницької продукції, насамперед свинини та м'яса великої рогатої худоби (рис. 1).

Слід зазначити, що ця проблема викликана застарілою ресурсно– технологічною базою галузі та, як наслідок – збитковістю більшості підгалузей тваринництва. Тому цілком природним наслідком такого стану ресурсного забезпечення тваринництва є те, що значна частина сільгосппідприємств не змогли зберегти тваринницькі підрозділи та забезпечити розвиток зазначеної підгалузі. Унаслідок цього в тваринницькому підкомплексі аграрного сектору економіки України в період 1990–2010 років спостерігаються стійкі тенденції до скорочення обсягів виробництва. Зазначене призвело до того, що потреба в м'ясо-молочній продукції на вітчизняному ринку не забезпечується власними потужностями, а дефіцит заповнюється не завжди якісною імпоротною продукцією. З цієї причини Україна поступово втрачає позиції з експорту традиційно пріоритетної тваринницької продукції, перетворюючись на споживача імпортованого м'яса, молока та деякої іншої продукції галузі.

Водночас, незважаючи на те, що Україна значно здала власні позиції щодо виробництва й експорту продукції тваринницької галузі, загалом у світі її виробництво останнім часом зростає.

Зокрема, за даними Продовольчої і сільськогосподарської організації ООН – ФАО, світове виробництво м'яса в 2014 році зросте майже на 2%. Водночас, виробництво яловичини, за прогнозами експертів, залишиться таким же, як і в попередні два роки, тобто відповідатиме 67,5 млн. тонн. Крім того, обсяги продажу яловичини на світових ринках, як очікується, зростуть на 4% [15].

Оцінюючи потенціал м'ясо-молочного підкомплексу аграрного сектору економіки України,

який без перебільшень є основою тваринницької галузі, необхідно згадати, що за даними Держкомстату, в Україні, загалом у тваринництві, передусім у молочному скотарстві, порівняно з 1990 роком, поголів'я великої рогатої худоби в усіх категоріях господарств станом на початок 2012 року скоротилось у 5,5 раза (від 24,6 до 4,5 млн. голів), поголів'я корів – в 3,2 раза (від 8,4 до 2,6 млн. голів), поголів'я свиней зменшилось в 2,6 раза (від 19,4 до 7,5 млн. голів). Внаслідок цього зменшилось виробництво молока в 2,2 раза (від 24,5 до 11,1 млн. т.) та м'яса в 2,1 раза [16, с. 16–18].

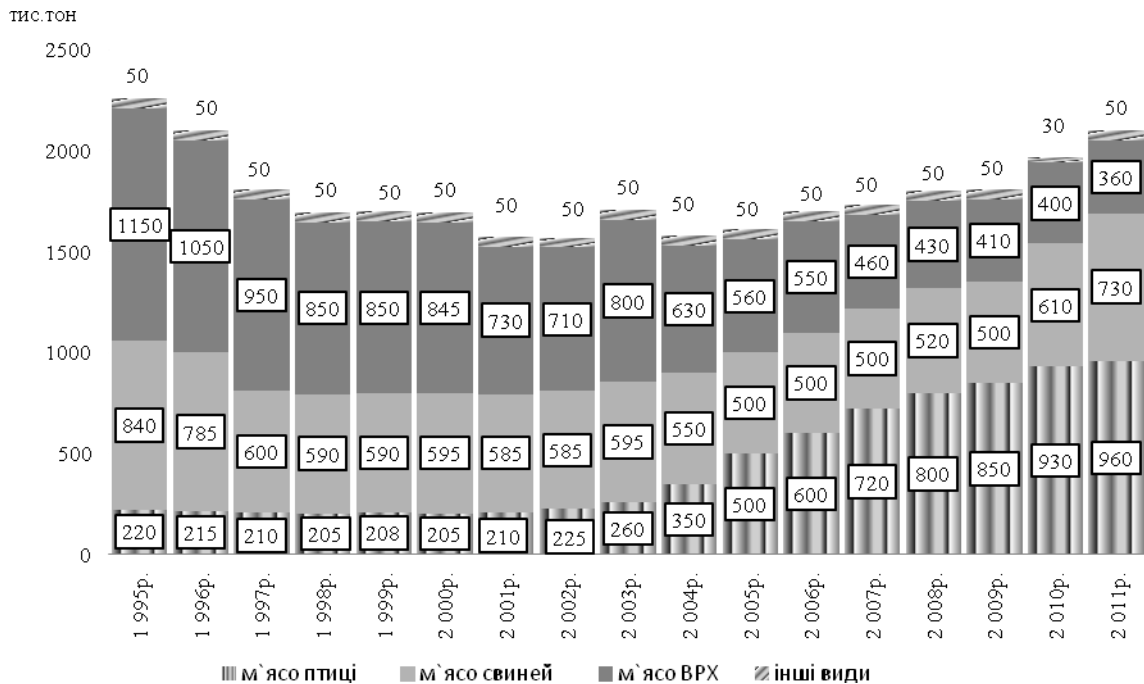

Рис.1. Динаміка виробництва м'яса сільськогосподарськими підприємствами в Україні [16, с. 18–25]

Тому, негативна тенденція щодо скорочення обсягів виробництва сільськогосподарськими підприємствами м'яса є, насамперед, наслідком суттєвого скорочення поголів'я основних видів сільськогосподарських тварин [3, с. 4–5; 6, с. 80–81; 11, с. 103; 17, с. 92]. Варто зауважити, що процеси скорочення поголів'я сільськогосподарських тварин триває донині. Зокрема, як свідчать дані, наведені нами в таблиці 1, загалом в Україні поголів'я ВРХ 2011 року скоротилося порівняно з 1990 роком у 5,6 раза, поголів'я свиней – понад на 60%, поголів'я птиці – майже на 1/5.

Слід зазначити, що дещо кращою є ситуація з поголів'ям основних сільськогосподарських тварин загалом у Черкаській області. Зокрема, як свідчать дані з в таблиці 1, не зважаючи на те, що чисельність поголів'я ВРХ і свиней в організованих агроформуваннях Черкащини, як і в Україні, значно знизилась. В області суттєво зросло поголів'я птиці, темпи зростання якого порівняно з 1990 роком досягли 246% [16, с. 32].

З таблиці 1 випливає, що поголів'я основних видів сільськогосподарських тварин у сільськогосподарських підприємствах Уманського району Черкаської області теж суттєво скоротилося за період від 1990 року. Зокрема, чисельність поголів'я ВРХ в Уманському районі за досліджуваний період знизилась у 7,7 раза, свиней і птиці – у 2,6 раза.

Нині Україна за кількістю поголів'я великої рогатої худоби і корів в розрахунку на 100 га сільськогосподарських угідь значно поступається іншим країнам. Так, якщо в Україні цей показник по ВРХ становив 13,3 голів, то в країнах ЄС – 49,3; в Німеччині – 76,6; у Франції – 68 голів, в Республіці Білорусь – 44,9 голів. Корів в Україні на 100 га угідь налічується 7,4 голів, у країнах ЄС – 13,2 голів, у Німеччині – 24,9 голів, у Франції – 12,9 голів, у Республіці Білорусь – 16,4 голів. Унаслідок цього в розрахунку на 100 га сільськогосподарських угідь в країнах ЄС виробляється яловичини у 3,8 раза більше, ніж в Україні, у Німеччині – у 6,2 раза більше, ніж в Україні, в Франції – у 4,5 раза більше, ніж в Україні, в Республіці Білорусь – у 2,6 раза більше, ніж в Україні [11, с. 92].

Як засвідчують офіційні статистичні дані, зараз виробництво та реалізація тваринницької продукції продовжує залишатися головним джерелом доходів для 7,3% фермерських господарств і для 9,5% сільгоспідприємств [16, с. 28].

Нині потенційні можливості щодо збільшення виробництва молока та яловичини в

господарствах населення майже повністю вичерпані, фермерські господарства практично не займаються молочним скотарством. На них припадає лише 1,4% загального поголів'я корів, близько 1% виробництва молока і до 1,4% яловичини [10, с. 25].

Таблиця 1

Динаміка поголів'я тварин та птиці в Україні, тис. гол*

Види тварин	1990 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2011 р. у% до 1990 р.
I. По Україні :							
ВРХ	24623,4	5490,9	5079,0	4826,1	4494,4	4425,8	18,0
Свині	19426,9	7019,9	6526,0	7576,6	7960,4	7373,2	37,9
Птиця	246104,2	169290,3	177555,9	191446,4	203839,8	200760,6	81,6
II. По Черкаській області :							
ВРХ	958,5	243,6	230,7	220,3	208,8	203,9	21,3
Свині	1056,7	448,9	408,9	453,3	488,1	444,3	42,0
Птиця	9742,6	13674,7	15400,6	25383,5	27019,7	23960,4	245,9
III. По Уманському району Черкаської області :							
ВРХ	56,0	6,7	6,5	6,6	7,5	7,2	12,9
Свині	61,0	25,9	24,2	28,9	30,4	23,7	38,8
Птиця	812,3	212,0	262,9	295,2	305,0	309,6	38,1

*Складено авторами за даними джерел : [16, с. 25– 36; 17, с. 105] а також за даними управління агропромислового розвитку Уманської райдержадміністрації Черкаської області.

На початок 2012 р. дві третини поголів'я великої рогатої худоби утримувалось в аграрних підприємствах із чисельністю стада від 500 до 2999 голів (929 сільгосп підприємств, або 23,2% кількості підприємств, що вирощували велику рогату худобу); майже половина поголів'я свиней утримувалась на підприємствах із чисельністю стада понад 5 тис. голів (100 підприємств, або 2,4%); 98% птиці всіх видів – із чисельністю понад 50 тис. голів (174 підприємства, або 26,1%) [16, с. 39].

Але останнім часом простежується певне зростання основних показників виробництва тваринницької продукції в Україні. Зокрема, загальне виробництво м'яса (у забійній вазі) 2011 р. становило 2,1 млн. тонн, що на 4,1% більше порівняно з 2010 р. Зростання виробництва м'яса спостерігалось як в аграрних підприємствах (на 80,9 тис. т., або на 7,1%), так і в господарствах населення (на 3,9 тис. т., або на 0,4%). У структурі виробництва м'яса сільськогосподарськими підприємствами протягом останніх п'яти років найбільшою була питома вага м'яса птиці всіх видів (близько 2/3 від його загального обсягу), а господарства населення надавали перевагу виробництву яловичини та телятини (32,5%) і свинини (43,0%). Крім того, оперативні статистичні дані свідчать також про незначне ситуативне зростання 2012 року чисельності поголів'я основних видів сільгосптварин в Україні [16, с. 45].

Екстенсивні впродовж останніх десятиліть технології вирощування тваринницької продукції не могли не вплинути на присутність України на світовому ринку продовольства. Завдяки цьому обсяги експорту вітчизняної сільгосппродукції тваринницького походження суттєво скоротились.

Тому однією з найактуальніших проблем на ринку м'яса України є його низька експортна спроможність. Основним зовнішнім ринком збуту вітчизняного м'яса і м'ясопродуктів традиційно є країни колишнього Радянського Союзу, насамперед Російська Федерація та Республіка Казахстан. Водночас варто зазначити, що обсяги експорту м'яса та м'ясопродуктів ні в Росію та Казахстан, ні з України загалом, протягом останнього десятиліття не лише не зростають, але й навіть дещо скорочуються [15; 16, с. 119].

З другого боку, Україна в 2011–2012 роках нарощувала поголів'я тварин і птиці [16, с. 25–36; 17, с. 105]. Крім того, Україна має значні площі сінокосів, лук і пасовищ, що є передумовою для відновлення галузі тваринництва, його інтенсивного розвитку та нарощення експортного потенціалу.

Незначні темпи зростання вітчизняного поголів'я худоби, свиней та птиці свідчать про недостатній рівень державної підтримки розвитку тваринництва в Україні, що під час світової продовольчої кризи, на наше переконання, є рівнозначним зраді національних інтересів і незабезпеченню продовольчої безпеки нашої держави. Звичайно, пряма й непряма податкова підтримка, як демонструють статистичні дані, дає певні позитивні результати проте, їх рівень, судячи з мізерності наслідків застосування цих форм державного стимулювання розвитку тваринницької галузі, наразі є недостатнім. Перелічене чітко вказує на гостру потребу реформування механізмів підтримки галузі тваринництва в Україні.

Законом України від 16 квітня 1991 року № 959–XII «Про зовнішньоекономічну діяльність» передбачено, що наша держава повинна захищати права та законні інтереси вітчизняних суб'єктів зовнішньоекономічних відносин [12]. Посилення рівня державної підтримки національних учасників зовнішньоекономічної діяльності передбачено також недавно затвердженим Верховною Радою України Законом про державну фінансову підтримку національного експорту [14].

Крім того, Уряд і Верховна Рада України останнім часом ще більше активізували роботу щодо посилення рівня державної підтримки як національних товаровиробників, так і вітчизняної тваринницької галузі [13].

На думку окремих вітчизняних науковців, що є визнаними фахівцями в галузі зовнішньоекономічних операцій, і деяких європейських політиків, які теж вважаються експертами щодо проблем зовнішньоекономічної діяльності та європейської інтеграції, посилення рівня державної підтримки аграрних товаровиробників, що є експортерами сільськогосподарської продукції, створить суттєві перешкоди на шляху подальшої євроінтеграції нашої країни [2, с. 8–9; 7].

Абсолютна більшість країн світу використовує як імпортне мито й митні тарифи так і нетарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності з метою стимулювання національних товаровиробників і стримування обсягів імпорту на їх внутрішній ринок [1; 18]. Тому виважене використання митних бар'єрів і заходів нетарифного регулювання експортно-імпортних операцій в Україні наразі є чи не єдиною передумовою відновлення обсягів виробництва продуктів тваринного походження і посилення позицій нашої країни на світовому ринку тваринницької продукції.

Варто згадати, що в минулому Україна використовувала високі ставки митних тарифів на імпортні товари, що було частиною зовнішньоторговельної політики нашої держави на ринку сільськогосподарської продукції.

Після приєднання України до СОТ і декларування нею намірів щодо європейської інтеграції, ситуація зазнала значних змін, оскільки наша держава взяла на себе зобов'язання щодо зменшення митних тарифів на імпорту товарів, і їх ставки на імпорту сільськогосподарських і продовольчих продуктів знизилась при цьому більш ніж вдвічі. Саме це й стало причиною того, що існуючі митні тарифи на ввезення в Україну м'ясної та молочної продукції останнім часом не обмежують доступ імпортерів зазначених груп продовольчих товарів до вітчизняного ринку продовольства.

Тому, з одного боку, підвищення ставок мита на експорт тваринницької продукції до України йде дещо врозріз з основними вимогами Світової організації торгівлі та Євросоюзу, а з другого, є кроком, що захистить вітчизняного виробника сільгосппродукції та національні інтереси України.

Водночас необхідно розуміти, що напрями надання державної допомоги ЄС, які визнано такими, що відповідають загальноєвропейським інтересам, необов'язково відповідають інтересам України. І навпаки, Україні як країні з перехідною економікою доцільно надавати допомогу вітчизняним виробникам та експортерам окремих видів товарів, заборонену в ЄС. Крім того, оскільки Україна ще не інтегрувалась до Євросоюзу, то вона поки що може проявити більшу гнучкість щодо використання інструментарію державної допомоги, аніж країни ЄС. Крім того, вимоги Євросоюзу щодо підтримки агровиробництва необхідно дещо пристосовувати до вітчизняних умов.

Разом з цим, світова продовольча криза суттєво вплинула на ринок продовольства, забезпечивши доступ до нього виробників сільськогосподарської продукції з тих країн, що донедавна не мали доступу до ринків Європейського співтовариства та не були членами СОТ [18]. Тому, на нашу думку, перегляд і спрощення вимог СОТ і ЄС щодо здійснення експортно-імпортних операцій з тваринницькою продукцією для країн, що мають значний потенціал щодо розвитку як сільськогосподарської галузі, так і тваринницького її підкомплексу, наразі є цілком можливим і доцільним.

Варто також зазначити, що реалії сьогодення потребують подолання технічних бар'єрів на шляху експорту української м'ясопродукції до країн Європейського Союзу. Сутність зазначених обмежень зводиться до того, що імпорту на територію ЄС більшості продуктів тваринного походження дозволяється лише за умови, що ці товари постачаються з підприємств, які були перед цим сертифіковані в ЄС [18]. Тому наміри України щодо інтеграції до Європейського Співтовариства потребують попереднього вивчення та запровадження в Україні окремих норм законодавства країн Євросоюзу, а також адаптації вітчизняних товаровиробників та експортерів тваринницької продукції до міжнародних вимог і, крім того, дотримання ними міжнародних стандартів щодо якості продукції.

Як показали результати проведеного дослідження, не зважаючи на те, що Україна за часи незалежності втратила позиції провідного виробника й експортера тваринницької продукції, вітчизняні організовані агроформування мають значний потенціал щодо нарощування обсягів виробництва як сировини тваринного походження, так і готової продукції зазначеної підгалузі

аграрної сфери. Саме це дозволить нашій країні, у випадку розробки та практичного провадження обґрунтованих і виважених заходів економічної політики у сфері державного регулювання виробництва, реалізації а також експорту й імпорту продукції тваринництва, посісти достойне місце на світовому ринку м'яса та інших товарів тваринного походження.

Для практичного виконання цього завдання, на наше глибоке переконання, в Україні необхідно, насамперед, суттєво підвищити митні тарифи й посилити нетарифні бар'єри на імпорт тваринницької продукції, що дозволить, з одного боку, захистити вітчизняних виробників, внутрішній ринок та економічні інтереси України, а з другого – може забезпечити формування надійного джерела фінансування розвитку вітчизняної тваринницької галузі.

Зважаючи на продовольчу кризу й недостатнє забезпечення багатьох країн світу продуктами харчування, на наше переконання, зростання розмірів тарифних і нетарифних бар'єрів на тваринницьку продукцію, що імпортується в Україну, за умови зростання як обсягів виробництва продуктів харчування тваринницького походження, так і експортного потенціалу вітчизняної тваринницької підгалузі буде сприйняте і СОТ, і ЄС без особливих заперечень.

Наміри України щодо її інтеграції до Європейського Співтовариства потребують попередньої імплементації європейського законодавства до вітчизняних умов, а також адаптації вітчизняних товаровиробників та експортерів тваринницької продукції до міжнародних вимог і дотримання ними міжнародних стандартів якості продукції.

Подальші наукові розвідки в зазначеному напрямі фінансово-економічних досліджень, на наше глибоке переконання, слід присвятити обґрунтуванню розмірів ввізних митних платежів на імпорт тваринницької продукції до України, а також розробці напрямів удосконалення вітчизняної державної підтримки вітчизняного тваринництва.

Література

1. Всемирная торговая организация : материал из Википедии, свободной энциклопедии [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://ru.wikipedia.org/wiki/World_Trade_Organization.
2. Гайдуцький П.І. Утвердження соціально-ринкової моделі економіки в Україні / П.І. Гайдуцький // Економіка АПК. – 2006. – № 8. – С. 3–9.
3. Гайдуцький П.І. Україні потрібна нова аграрна політика / П.І. Гайдуцький // Економіка АПК. – 2005. – №10. – С. 3–7.
4. Дем'яненко М.Я. Проблеми фінансово-кредитного забезпечення сільськогосподарських виробників в період формування ринкових відносин / М.Я. Дем'яненко // Економіка АПК. – 1999. – № 1. – С. 41–43.
5. Дієсперов В.С. Організація заробітної плати у тваринництві / В.С. Дієсперов. – К. : ІАЕ УААН, 1999. – 68 с.
6. Кваша С. Конкуренентоспроможність вітчизняної аграрної продукції в умовах членства України в СОТ / [С. Кваша, О. Лука] // Економіка України. – 2003. – № 10. – С. 79–85.
7. Комаровський назвав перешкоди на шляху України до ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступа : http://rss.novostimira.com/n_3331781.html.
8. Малік М.Й. Розвиток підприємництва в аграрному секторі економіки / [М.Й. Малік, О.Г. Шпикуляк] // Економіка АПК. – 2006. – № 4. – С. 3–10.
9. Месель-Веселяк В.Я. Напрямки розвитку галузей тваринництва та їх державна підтримка / В.Я. Месель-Веселяк // Економіка АПК. – 2004. – № 9. – С. 3–9.
10. Національний проект «Відроджене скотарство». – К. : ДІА, 2011. – 44 с.
11. Організаційно-економічна модернізація аграрної сфери : наукова доповідь / за заг. ред. П.Т. Саблука. – К. : ННЦ ІАЕ, 2011. – 192 с.
12. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16 квітня 1991 року № 959– XII. [Електронний ресурс]. – Режим доступа : http://ukrexport.gov.ua/ukr/zakon_v_sferi_zed/ukr/32-01.html.
13. Рада має захистити національного товаровиробника : нардеп. [Електронний ресурс]. – Режим доступа : http://zaxid.net/home/showSingleNews.do?rada_maye_zahistiti_natsionalnogo_tovarovirobnika_nardep&objectId=1258919.
14. Рада схвалила створення механізму підтримки національного експорту [Електронний ресурс]. – Режим доступа : http://news.dt.ua/ECONOMICS/rada_shvalila_stvorenyya_mehanizmu_pidtrimki_natsionalnogo_eksportu-102209.html.
15. Світове виробництво м'яса буде рости, прогнозує ФАО [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://agrex.gov.ua/2013/05/28/svitove-virobnitstvo-m-yasa-bude-rosti-prognozuye-fao>.

16. Тваринництво України : Статистичний збірник. / За ред. Ю.М. Остапчука. – К. : Державний комітет статистики України, 2012. – 199 с.
17. Шпичак О. М. Стан і перспективи розвитку молокопродуктового підкомплексу АПК України. / О.М. Шпичак – К. : ІАЕ УААН, 1999. – 157 с.
18. Thomas Reardon. Agroindustrialization, Globalization, and International Development : An Overview of Issues, Patterns, and Determinants [Електронний ресурс] // Reardon Thomas, Barrett B. Christopher. – Режим доступу : <http://www.aaec.ttu.edu/faculty/smisra/Misra/AAEC5312/article-15.pdf>.

In the article the modern state of stock-raising industry of Ukraine is analyzed and the estimation of export potential of domestic stock-raising is conducted. Authors are offer directions of perfection of mechanisms of government control of export-import operations with stock-raising products, by raising tariffs and non-tariff barriers to increased imports of livestock products in Ukraine.

Keywords: *products of industry of stock-raising, export-import operations, tariff and untariff adjusting of external economic operations.*

В статтє проанализировано современное состояние животноводческой отрасли Украины и проведена оценка экспортного потенциала отечественного животноводства. Авторами предложены направления совершенствования механизмов государственного регулирования экспортно-импортных операций с животноводческой продукцией, в частности повышение таможенных тарифов и усиление нетарифных барьеров на импорт в Украину животноводческой продукции.

Ключевые слова: *продукция отрасли животноводства, экспортно-импортные операции, тарифное и нетарифное регулирование внешнеэкономических операций.*

УДК 339.564 (477)

Г.В. Климик,
*к.е.н, доцент, Уманський національний
університет садівництва, м. Умань*

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО МАШИНОБУДУВАННЯ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Досліджено основні тенденції і перспективи розвитку сільськогосподарського машинобудування в Україні. Обґрунтовано причини низького рівня конкурентоспроможності продукції сільгоспмашинобудування. Запропоновані передумови розвитку вітчизняного сільськогосподарського машинобудування в контексті зовнішньоекономічної діяльності.

Ключові слова: *сільськогосподарське машинобудування, сільськогосподарська техніка, конкурентоспроможність, експортний потенціал, зовнішньоекономічне регулювання.*

Вітчизняне сільськогосподарське машинобудування для агропромислового комплексу – важливий складник економіки України, від розвитку якої в значній мірі залежить забезпечення продовольчої безпеки держави. Розвиток аграрної сфери майже неможливий без високоякісної сільськогосподарської техніки. Україна має досить високі можливості для розвитку сільськогосподарського машинобудування, але вона використовує їх недостатньо ефективно. На сучасному етапі в даній галузі існує низка проблем, розв'язання яких у майбутньому дасть змогу підвищити експортний потенціал і посісти провідне місце у світі щодо експорту сільськогосподарської техніки. Головною метою управління експортною діяльністю підприємства є забезпечення життєздатності та сталого функціонування підприємства як суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності на ґрунті ринково-продуктової та просторово-часової його самоорганізації як системи. У сучасному світовому господарстві зовнішньоекономічна діяльність є важливим чинником, що впливає на динаміку й структуру національної економіки.

Проблеми розвитку вітчизняного сільськогосподарського машинобудування варто відзначити в роботах таких вчених як: В. Басін, О. Бондар, С. Бородин, В. Довбня, М. Єсепчук, І. Калініченко,